

Simadalsvegen 1
5783 Eidfjord

Hordland Fylkeskommune.

Att. Næringseksjonen Regionalavdelinga

PB 7900

5020 Bergen

Eidfjord kommune søker Hordland Fylkeskommune om tilskot på kr. 2.0 mill. av samla investeringsbehov 25 mill. eks. mva. til etablering i Hardanger av «**Norsk Natursenter**». **Søknaden er levert på Regionalforvaltning.no.**

Det er Hardangervidda Natursenter Eidfjord etablert i 1995 og opna av H.M. Dronning Sonja som skal endra namn og innhald frå 1. april 2017.

Hardangervidda Natursenter Eidfjord AS med administrasjon og styret har ansvaret for drift av senteret organisert gjennom eit 100 % eigd kommunalt selskap, eigar Eidfjord kommune. Selskapet HNE AS er leia av adm. dir Oddvar Brakestad og styret er samansett slik:

Anna Marie Langeland- styreleiar

Aslak Lægreid

Stein Lier-Hansen

Helge Møller

Hilde Charlotte Solheim

Drifta av HNE AS og liknande attraksjonar i landet er komplekst. Vårt senter har til formål «samle og spreie kunnskap om samspelet i naturen, og relasjonane mellom natur og menneskeleg verksemd. Vår oppgåve er å skape eit nært møte mellom det moderne mennesket og naturen og vera eit nasjonalparksenter for Hardangervidda».

Ein attraksjon med dette føremålet i landet har til ei kvar tid bevisbyrden når det gjeld å forklara investeringskostnadane og inntektsmogelegheiter. Miljømyndigheitene har bidrege til etablering av nasjonalparksentre i landet, men har ikkje stilt opp med nødvendig kapital for å oppnå høg nok attraksjonsverdi og publikumsinteresse. I den grad det finst suksessar rundt i landet er det grunna lokal kapital og innsats utanom det vanlege. Eidfjord kommune meina HNE AS er ein suksess. Drifta av senteret viser god attraksjonskraft (sjå økonomisk oversikt vedlegg) og resultatorientert drift med gode resultat.

Eigenkapitalen i selskapet pr. 31. august 2015 er 4,0 mill. kr. Selskapet forrentar eit lån på 13,8 mill. kr. og ber alle årlege kostnadar som er relatert til drifta, inkludert vedlikehald og ein del mindre nyinvesteringar. Drifta mottok årleg bidrag frå Miljødirektoratet, som autorisert nasjonalparksenter, for rettar og plikter som er nedfelt i autorisasjons avtalen. Beløpet frå Miljødirektoratet i 2015 er kr. 850.000.

Med bakgrunn i dei første 20 driftsåra har styret i selskapet vurdert og analysert eige produkt og framtidig konkurransekraft i marknaden. Arbeidet har hatt som mål å avdekka forretningsmessig

**Simadalsvegen 1
5783 Eidfjord**

risiko og konkurransekraft i marknaden, med eit framtidig redusert gjestetetal. Arbeidet skal konkretisere tiltak som kan auke konkurransekrafta og lønnsmda av investert kapital i verksemda generelt og ringverknadar av senteret sitt formål spesielt. Konklusjonane er at styret i 2014 tilrår eigaren å investera på nytt i senteret.

Styrevedtak; Styresak 03.15 og 04.15- 25.02.2015

1. *Styret i Hardangervidda Natursenter Eidfjord AS rår eigar av senteret til å gjennomføra nye investeringar samla kr. 25. mill. kr. eks. mva i 2015-2016.*
2. *Styret i HNE AS rår eigar til å tilføra prosjektet 12,5 mill. kr. i eigenkapital av samla ramme 25. mill. kr. eks. mva.*
3. *Styret i HNE AS arbeidar på vegne av eigar med restfinansiering kr. 12,5 mill. med eksterne bidrag til prosjektet.*
4. *Styret i HNE AS rår eigar til å godkjenna kommunal garanti for låneopptak i HNE AS kr. 12,5 mill. kr. til mellomfinansiering av restramme utover eigenkapital frå eigar i ein periode på 2 år frå 01.08.2015.*

Eidfjord kommune, som eigar av HNE AS, har i heile driftsperioden hatt som føresetnad at selskapet sitt hovudmål er å ha kvalitet og appell i marknaden for å påverka reisande sitt val av reiserute og reisemål.

Eidfjord kommune meiner at Hardangervidda Natursenter Eidfjord er eit eksempel på kva ei vellykka etablering kan føra til på lokalt/regionalt nivå. Eit årleg gjestetetal på 55-60.000 gjennom 21 års drift, meir enn 1 million gjester i perioden, viser at senteret framstår som den tyngste skapte attraksjonen i indre deler av Hordaland. Gjesteunderviser at over 50 % meiner at senteret er svært viktig for val av reiserute, vel 33 % opplyser at det er svært viktig ved val av reisemål. Berre ca. 20 % meiner at senteret ikkje er viktig for deira val av reiserute og reisemål. Ut frå reiselivsteori kan ein rekna på ringverknadane, utover senteret sine egne inntekter som i 2015, er venta å vera ca. 9,8 mill. kr.

Det er kjent at opplevingssentre er ein stadig viktigare del av attraksjonstilbodet i Norge. Då er såleis ein del av basiselementa i produktet som er med på å skapa reiselivsetterspurnad i Norge, og er difor med på å legge etterspurnad også i dei andre delar av næringa (overnatting, servering, handel, transport mv.).

Etablering av opplevingssentra har både direkte- og indirekte verknad. Den direkte verknaden er viktig (sysselsetting mv), men få av dei eksisterande sentra kan drivast på reint bedriftsøkonomisk grunnlag. Grunngevinga for å etablere slike sentre er forankra i dei indirekte verknadane dei vil ha på øvrig reise- og næringsliv. Det er summen av dei direkte og indirekte verknadane som kan forsvare at dei offentlege og andre kan støtta investering av slike anlegg.

**Simadalsvegen 1
5783 Eidfjord**

Eidfjord kommune sine samla historiske investeringar i HNE AS er ca.	67,0 mill. kr.
- Tilskot frå andre ca.	9,0 mill. kr.
- <u>Forskottsbetalt husleige frå HNE AS</u>	<u>13,8 mill. kr.</u>
	44,2 mill. kr.
+ ny kapital 2015	<u>12,5 mill. kr.</u>
<u>Samla investeringskapital</u> frå Eidfjord kommune 1994-2015	<u>56,7 mill. kr.</u>

Eidfjord kommune meiner at senteret har viktige regionale funksjonar som attraksjon i reiselivet, statleg autorisert nasjonalparksenter for Hardangervidda og ikkje minst eit utstillings- og informasjonstilbod med profilering av norsk natur og miljø.

Erfaringa til eigar av senteret Eidfjord kommune frå 1995 til 2015 er at administrasjon og styre i senteret både kan og har måtta utvikla ein konkurransestrategi utanfor den nasjonalpolitiske verkelegheita. Dersom senteret skulle vore avhengig av å venta på realiseringa av dei strategiske politikkåla som er sett i stortingsmeldingar frå Samferdsel-, Miljøvern- og Nærings- departementa ville det vore vanskeleg, om ikkje umogeleg, å oppretthalda drifta i 20 år. Resultatet er at Eidfjord kommune i stor grad åleine har investert i senteret for å fjerna gapet mellom den praktiske verkelegheita og den overordna politiske målsetninga.

I tillegg til Eidfjord kommune med investert kapital ca. 56 mill. kr. har følgjande instansar bidrege til realiseringa av senteret: Innovasjon Norge, Hordaland Fylkeskommune, Miljøverndepartementet, SNO og Statkraft med ca. 9 mill. kr.

Styret i HNE AS viser til at nye attraksjonar i opplevingssenteret er ei krevjande øving som inneber at den skal forutsjå kva nye attraksjonar som vekkjer begeistring for gjesten innanfor tema: Norsk natur, klima og miljø.

HNE AS inviterte tre store anerkjente attraksjonsutviklarar til konkurranse for at det nye prosjektet med utforming av strategi og plan. Dei tre mest anerkjente «utstillingsfirma» som leverte konsept var Expology (Oslo) Gargarin (Island) og Sarner Ltd. (London).

Styret i HNE AS i samråd med kommunenes administrasjon har valt å nytta Sarner Ltd. til ei totalentreprisekontrakt på leveransen av heile prosjektet. HNE AS og Sarner har i tillegg sett saman ei norsk faggruppe på fem personar som skal ha fagansvar og tekstproduksjon til det nye prosjektet. Professor Atle Nesje, Universitet i Bergen, er leiar av denne gruppa.

Styrevedtak HNE AS 02.15

1. Styret i HNE AS engasjerer Sarner som hovudleverandør til nye opplevingsutstillingar i senteret.

**Simadalsvegen 1
5783 Eidfjord**

2. HNE AS i samarbeid med Sarner gjennomfører ein større detaljeringsgrad av innlevert prosjekt med endringar av innhald og nødvendige tilpassingar av innhald og nødvendige tilpassingar av produktet.
3. HNE AS i samband med Sarner utarbeider nytt budsjett etter revisjon av «forprosjektet», framdriftsplan og forslag til kontrakt.
4. HNE AS som innkjøper opprettar ein organisasjon med fagpersonar med tillegg av sekretær for ei slik gruppe som behandlar fagansvaret. Styret handsamar endeleg plan og kontrakt for innkjøpet når punkt 1-4 ligg føre.

FRAMDRIFT:

HNE har inngått kontrakt, datert 20.mars 2015, med Sarner om ei større detaljeringsgrad av innlevert konkurranseprosjekt. (Sjå vedlagt kontrakt mellom HNE og Sarner).

HNE har presentert forprosjektet for represnetantar for Sparebankstiftinga Hardanger, Innocvasjon Norge og Hordaland Fylkeskommune på møte i Bergen august 2015. Sarner fedigstiller revidert hovudprosjekt som kan ettersendast dykk.

Dersom finansieringa av heile prosjektet ligg føre ved utgangen av 2015, vert det inngått hovudkontrakt mellom HNE og Sarner med levering og ferdigstilling av prosjektet ved årskiftet 2016/2017 og opning for publikum 2. april 2017.

Vedlegg:

1. Økonomisk oversikt Hardangervidda Natursenter Eidfjord AS
2. Signer kontrakt Sarner og HNE AS
3. Strategi 1.
4. Melding om vedtak frå Eidfjord kommune av 13.05.2015

Simadalsvegen 1
5783 Eidfjord

Hardangervidda Natursenter Eidfjord AS (HNE) inviterer hermed til konkurranse om plan for nye attraksjonar/utstillingar i opplevingscenteret-delvis eller totalt.

Hardangervidda Natursenter Eidfjord inviterer:

Expology
Gagarin Ltd.
Sarner Ltd.

Interesserte tilbydarar bes melde sin interesse til adm. dir. Oddvar Brakestad
post@hardangervidda.org eller tlf. 911 67 511.

HNE er eit opplevingscenter for norsk natur, klima og miljø. Senteret er den mest besøkte menneskeskapte attraksjonen i distriktet. Årleg gjestetel mellom 55-60.000, fordelt på ca. 50 % norske og utanlandske ferie- og fritidsreisande. Ca. 35 % av samla gjestetel er kundar frå norske og internasjonale turoperatørar (bussgrupper).

Formålet til senteret er: «Hardangervidda Natursenter Eidfjord har til formål å samle og spreie kunnskap om samspelet i naturen, og relasjonane mellom natur og menneskeleg verksemd. Vår oppgåve er å skape eit nært møte mellom det moderne mennesket og naturen».

Eidfjord kommune er eigar av alle aksjane i selskapet. HNE har drifta senteret frå våren 1995. Det er samla investert ca. 50 mill. i bygningar og utstillingar frå opningsåret til 2014. Inntektene i HNE kjem frå billettinntekter, suvenirsal, restaurantdrift og utleige av lokale til Statens naturoppsyn. HNE er og eit av mange nasjonalparksenter i landet, med Hardangervidda nasjonalpark som tema.

Etter 19 drifts sesongar har HNE beslutta å vurdere fleire tiltak for å vidareutvikle det totale opplevingsproduktet ut til publikum. Utstillingane var i sin heilheit nye i 1999, levert av Burson-Marsteller AS. Nye attraksjonar i opplevingscenteret er ei krevjande øving som inneber at ein skal forstå kva som vekker begeistring og opplevings dimensjon for gjesten innan tema: Norsk natur, klima og miljø.

Det er få, viss det er nokon i dette landet som på dette området kan visa til gode resultat. (Det vert her vist til gjestetel). Utstillingane til HNE etablert i 1999 utmerka seg i den tida med moderne design, all informasjon vekke frå plakatar og over på interaktive stasjonar som krev medverknad frå gjestene. Tilbakemeldingane frå gjestene er at panoramafilmen Fjord, Fjell og Foss er «ei fantastisk oppleving». Utstillingane er gode men vekker ikkje same begeistring.

**Simadalsvegen 1
5783 Eidfjord**

HNE skal inn i ein prosjektfase med utvikling av nye utstillingar og inviterer tre anerkjente aktørar i markedet til konkurranse om å laga strategi, utforming og innhald til opplevingssetneret. Senteret har høge ambisjonar på vidare utvikling og har som mål å vera eit opplevingssenter for norsk natur, klima og miljø- med nasjonal betydning og oppmerksomheit.

Dei nye tiltaka er:

- Innkjøp av nytt uteareal (gjennomført)
- **Nye attraksjonar i opplevingssenteret- delvis eller totalt (konkurranseoppgåve).**
- Bildekunstens betydning for menneskets forståing av naturen
- Utescene «Hardangerscena»

HNE inviterer tre utstillingsleverandørar til konkurranse om oppdrag til å presentera forslag til utvikling og vitalisering av utstillinga som ein integrert del av opplevinga i senteret. Invitasjonen går til: Expology, Gagarin Ltd og Sarnar Ltd.

Oppgåva for dei tre konkurrerande firma er:

- 1) Utarbeide beskriving av oppgåva:
- 2) Førhandsundersøking, beskriva strategi, overordna mål forretningsmessig og målgruppe
- 3) Utarbeide konsept med målsette tegningar og illustrasjonar
- 4) Utarbeide budsjett fordelt på kvart enkelt utstillingselement fordelt på bygg/scenografi, teknikk og innhald.
- 5) Innlevering og presentasjon frå kvar av tilbydarane.

HNE tilbyr kr. 50.000 med tillegg av eventuell meirverdiavgift, til kvar av tilbydarane som leverer inn prosjekt forslag.

HNE har som mål å inngå kontrakt med innkjøp av nye utstillingar levert og montert i senteret i 2015-2016. Seinast ferdigstilling av heile produktet 1.april 2016.

Tilbydarane kan avtale møter og befaring på senteret i Eidfjord etter behov, samla for alle tilbydarar eller kvar for seg. Nærmare info. vil bli gitt i møta.

HNE tek førehald om å velja og vraka mellom innleverte prosjektforslag inkludert forkasta alle, dersom HNE meiner kvaliteten samla sett er for lav.

HNE ber om tilbakemelding frå konkurranse tilbydarane om behov for tidsbruk for innleveringa av konkurranseprosjekt.

Eidfjord 01.10.2014

Hardangervidda Natursenter Eidfjord

Oddvar Brakestad

Simadalsvegen 1
5783 Eidfjord

Norsk Natursenter.

Bakgrunn og oppgåveforståing

Hardangervidda Natursenter Eidfjord skal i framtida vera eit opplevingscenter for norsk natur, klima og miljø, lokalisert til Hardanger.

Senteret sitt føremål er å samle og spreie kunnskap om samspelet i naturen og relasjonane mellom natur og menneske. HNE skal skapa eit nært møte mellom mennesket og naturen.

Tema for utstillingane er norsk natur, klima og miljø.

Det er beslutta at senteret skal ha nasjonal betyding og det betyr at fokuset endrast frå Hardangervidda til eit meir heilheitleg fokus på Norge og norsk natur, klima og miljø,

Målgruppe og opplevingsmål

Dei besøkande til HNE er stort sett turistar på veg til eller frå Bergen/Oslo, Vestlandet, Hardangerfjorden og Sognefjorden, men også mange cruiseturistar og andre dagsturistar. Det er eit hovudsklef eit vakse publikum, der barnefamiljar og skuleelever utgjør kun eit mindretall.

Besøket fordeler seg i dag omtrent slik:

- Norske og utenlandske individuelle turistar (bilturistar) 65-70 %
- Norske og utenlandske turistar (turbuss/cruise), 25-30 %
- Skoleelevar og utdanningsinstitusjonar, 5 %

For å oppnå dei strategiske måla må me treffe målgruppene ved å sikre at «nye HNE» vert eit opplevingscenter som appellerer til sansane, trigger gode følelsar og skaper sterke relasjonar mellom mennesket og naturen. Senteret skal bli kjent som et sted man må oppleve om man er turist i Norge. Overordna opplevingsmål er:

- Opplevelse: «Utenom det vanlige»
- Fascinasjon: "Norsk natur er vakker og storslått"
- Nærhet: Beundring og begeistring av naturen»
- Engasjement: "Verdsette naturen»

Eit besøk på Hardangervidda Natursenter Eidfjord skal og tilføre noko ekstra til opplevinga ein får ute i naturen. Formidlinga må spela på følelsar og skape dei gode assosiasjonane og beundring. Gjennom omsluttende og kraftfulle opplevelser skal dei besøkande bli fascinert over det vakre og storslåtte i norsk natur. De skal føle at de selv har et nært forhold til naturen, og inspireres til engasjement for at naturen har stor verdi.

Målet er å skapa ei oppleving med sterk sans intrykk som går «rett i hjarta» på dei besøkande. Dette må vera ein ledeveit i arbeidet med vidareutvikling av senteret. HNE vurderer å skifte namn på opplevingscenteret. Hardangervidda Natursenter Eidfjord opplevast som eit langt og tungt namn utan ein klar assosiasjon. Derfor Norsk Natursenter.

Simadalsvegen 1
5783 Eidfjord

Senteret skal framleis vera eit nasjonalparksenter, men først og fremst eit opplevingssenter. Naturen må trekkas inn i utstillinga ved hjelp av visuelle og tekniske virkemiddel som skapa omsluttande og kraftfulle opplevingar. Eit besøk på HNE skal appellera til sansane, trigga gode følelsar og sterke relasjonar mellom mennesket og naturen. Det er viktigare å inspirere til at dei besøkande beundrar naturen, enn å lære bort naturvitenskaplege fakta.

Innhald i utstillinga er tenkt formidla på inntil sju språk: norsk, tysk, russisk, japansk, kinesisk, engelsk, nederlandsk. Tekst bør formidlast gjennom eit digitalt grensesnitt, som gjer det enkelt å byta språk, skifta ut og oppdatera innhald.

Strategiske mål

Då utstillinga opna i 1999 var det Norges beste naturutstilling, med innovativ bruk av teknologi og moderne utstillingsdesign. Det overordna målet er framleis å være det beste senteret i Norge på formidling av naturinformasjon. Det må leggjast til grunn at forventingane til gjestene i perioden 2016-2028 (forventa levetid på utstillinga) kjem til å stille krav til bruk av tid og ønske om gode opplevingar gylne øyeblikk « i langt større grad en det vi har opplevd i noverande utstillingar og driftsperiode 1999-2015. Det store spørsmålet er korleis tema norsk natur, klima og miljø skal formidlas og naturlegvis spisses i senteret i sin heilheit. Denne oppgåva må sjåast i eit overordna perspektiv og spørsmåla om kva som er relevant bodskap-diskusjon-dagsaktuelt frå 2016-2028?

Autorisasjon.

Hardangervidda Natursenter Eidfjord AS vart i 1997 tildelt statleg autorsiasjon som nasjonalparksenter for Hardangervidda. Miljøforvaltninga sin visjon for nasjonalparksentra: «Nasjonalparksentrene – en open dør til natur og naturopplevser.»

«De viktigste målene for naturforvaltningen er å ta vare på biologisk mangfald og å værne og styrke allemannsretten. Opprettelse av nasjonalparker og andre verneområder skal bidra til å sikre såbare og truede naturtyper og bevare områder av regional og internasjonal verdi. En effekt av opprettelse av nasjonalparker vil dessuten være at området sikres for friluftsliv og naturopplevelser. Vektingen mellom disse ulike formålene varerer frå park til park og sentrene må tillempesin virksomhet iht dette.

Det er sentralt for miljøforvaltningen å nå ut med sine målsettinger og intensjoner, også til den brede allmennhet. Sentrene skal være et av virkemidlene som bidrar til dette. Strategisk skal dette skje gjennom informasjon om nasjonalparker og naturvern, inspirasjon om miljøvennlig friluftsliv og formidling for miljøforvaltningen (også for andre tema enn nasjonalparker og friluftsliv).

Simadalsvegen 1
5783 Eidfjord

Budsjett

Konkurransetilbud fra Sarner

Total leveranse	22,0 mill. kr.
Bygningsmessige endringar	2,0 mill. kr.
<u>Uforutsett</u>	<u>1,0 mill. kr.</u>
<u>Sum</u>	<u>25,0 mill. kr.</u>

Det er administrasjon og styre i selskapet HNE AS som skal vera innkjøpsansvarleg og gjennomføra innkjøpet for eigar Eidfjord Kommune.

Finansieringsplan

Eidfjord kommune	12,5 mill. kr.
Innovasjon Norge	1,5 mill. kr.
Hordaland Fylkeskommune	2,0 mill. kr.
Sparebankstiftinga Hardanger	2,0 mill. kr.
Miljødirektoratet	2,0 mill. kr.
Miljøverndepartementet	3,0 mill. kr.
Sparebanken Vest	1,0 mill. kr.
<u>Giensidige stiftelsen</u>	<u>1,0 mill. kr.</u>
<u>Sum kapital kr.</u>	<u>25.0 mill. kr.</u>

Eidfjord kommune sender søknad om støtte frå ovannemnde instansar grunna kommunen er kjend med at desse instansar viser samfunnsansvar, har eit regionalt utviklingsansvar, er nyskapande og utviklingsorienterte, og gjerne støttar tiltak som elles ikkje hadde vorte realisert.

Simadalsvegen 1
5783 Eidfjord

Eidfjord 30.09.2015

Geir Underhaug
Ass. Rådmann